

Kind zijn is niet altijd even geweldig

Studiedag 'geweld gemeld en geteld'
23 september 2011, Vlaams Parlement
10u – 13u

Kijkt de samenleving echt scherper toe?

2.000 kinderen en jongeren in Vlaanderen bevraagd over geweld thuis, op school, in de vrije tijd

Elk jaar ontvangt het Kinderrechtencommissariaat klachten over geweld tegen kinderen. Het gaat over psychisch, lichamelijk en seksueel geweld. De melder vraagt meestal geen tussenkomst maar wel wat hij kan doen. Dit is zichtbaar geweld en kan aangepakt worden. Maar hoeveel geweld tegen kinderen zien we niet? En wordt nooit met gepaste maatregelen aangepakt?

In Vlaanderen waren er geen betrouwbare cijfers over kindermishandeling en geweld tegen kinderen. Met dit grootschalig onderzoek brengt het Kinderrechtencommissariaat daar verandering in. Het is duidelijk: geweld speelt zich ook buiten de gezinscontext af én er is meer dan seksueel geweld tegen kinderen. Alle vormen van geweld en kindermishandeling komen thuis, op school, in de jeugdbeweging en sportclub voor.

Het Kinderrechtencommissariaat bevroeg, met de hulp van Kind&Samenleving en de Vrije Universiteit Brussel, 2000 kinderen (10-12 jaar) en jongeren (12-18jaar) in Vlaanderen. Als basis diende de ICAST (International Child Abuse Screening Tool), een internationaal erkende vragenlijst. Kinderen en jongeren rapporteren zelf over hun ervaringen met geweld in het gezin, op school en in de vrije tijd. We krijgen een ruimer beeld van geweld te zien. Een beeld dat het 'gemelde geweld' bij diensten overstijgt.

Cijfers leggen verbanden

Slachtoffers van geweld zijn vaak slachtoffer van meerdere vormen van geweld

Ben je slachtoffer van geweld? Dan krijg je als kind vaak te maken met verschillende vormen van geweld. Ervaren kinderen en jongeren fysiek geweld? Dan is de kans groter dat ze ook slachtoffer zijn van extreem geweld en kwetsende uitspraken, zich verwaarloosd voelen en getuige zijn van geweld.

Geweldplegers zijn leeftijdsgenoten en volwassenen

Kinderen zijn vaak slachtoffer van geweld dat zich binnen de machtsrelatie volwassene kind afspeelt. Uit het onderzoek blijkt ook dat kinderen en jongeren vaak het slachtoffer zijn van geweld gepleegd door andere kinderen en jongeren.

Kwetsbare kinderen zijn vaak dubbel kwetsbaar

Voor kinderen in maatschappelijk kwetsbare posities is de kans groter om slachtoffer te worden van geweld. Het gaat over kinderen met gezondheidsproblemen of met een beperking, kinderen die leven in armoede, kinderen uit éénoudergezinnen of etnisch gemengde en allochtone gezinnen.

Cijfers alarmeren

Agressief roepen en kwetsende opmerkingen tegen meer dan één derde

Binnen het gezin wordt er tegen 39% van de kinderen en jongeren hard of agressief geroepen. Dit gebeurt vaak door de ouders (1/4).

Ook op school heeft 34% van de kinderen en jongeren ooit te maken met kwetsende of discriminerende opmerkingen over een lichamelijk probleem, huidskleur, geslacht, geloof of cultuur. In de jeugdbeweging wordt één vierde van de kinderen regelmatig belachelijk gemaakt (23%). In de sportclub ligt het aantal kinderen iets lager: 13%.

Fysiek geweld komt het vaakst tot uiting op school

Naargelang de plek worden kinderen met meerdere vormen van fysiek geweld geconfronteerd. De school steekt er torenhoog bovenuit: 42% van de leerlingen heeft met meerdere vormen van fysiek geweld op school te maken. Binnen het gezin gaat het over 12% van de kinderen. In de jeugdbeweging 13% en in de sportclub 10%.

Zoomen we in, dan blijkt

- Dat 22% van de kinderen en jongeren thuis soms tot dikwijls slaag, meppen of kletsen met de blote hand krijgt. De helft daarvan gebeurt door de ouders en in mindere mate door broers.
- Dat vooral leerlingen elkaar met opzet pijn doen. Ze schoppen, slaan of gooien met opzet iets naar een andere leerling. Op de vingers slaan, aan de oren of het haar trekken gebeurt eerder door de leerkrachten. 7% van de leerlingen wordt door leerkrachten gedwongen om in een pijnlijke positie te staan.

Bijna een derde minstens één keer geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag

33% van de leerlingen wordt op school ongewenst lichamelijk aangeraakt, aan de geslachtsdelen aangeraakt of ongewenst gekust. Binnen het gezin ervaart 7% van de minderjarigen verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. In de sportsector is dat 10% en binnen jeugdbewegingen is dat 3%.

Een op vier kinderen voelt zich niet begrepen of verwaarloosd

25% van de kinderen geeft aan soms tot dikwijls het gevoel te hebben dat niemand ze steunt of helpt wanneer ze dit het meest nodig hebben. Een zelfde aantal kinderen geeft aan dat ze zich soms tot dikwijls onbelangrijk voelen.

Cijfers nodigen uit scherper toe te kijken

Geweld op kinderen krijgt vandaag veel aandacht. Dit onderzoek en de klachten binnen het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat tonen echter aan dat breder kijken en handelen noodzakelijk is.

Alle signalen van geweld tegen kinderen en jongeren moeten sneller en beter gedetecteerd worden en accuraat aangepakt worden. Daarom vraagt het Kinderrechtencommissariaat het beleid om meer ondersteuning te voorzien en geweld bespreekbaar te maken.

Ondersteun de directe omgeving van kinderen en jongeren

- Bouw de eerstelijns hulpverlening sterker, nabij en beter uit. Kinderen en jongeren vinden de weg niet. Ze kennen weinig of geen hulpbronnen buiten hun directe omgeving. Ook volwassenen hebben nood aan steun.
- Organiseer vorming en sensibiliseer alle geledingen van de samenleving.
- Maak een duidelijk centraal meldpunt voor alle vormen van geweld. Daarvoor kunnen de bestaande Vertrouwenscentra Kindermishandeling best verder uitgebouwd worden.
- Ondersteun scholen in het uitbouwen van een stevig pestbeleid op school.

Ondersteun kinderen en jongeren zelf

- Zorg ervoor dat minderjarigen die slachtoffer zijn van geweld ook zelf stappen kunnen zetten. Soms is er niets meer mogelijk en ondergaat de minderjarige het geweld. Ze kunnen enkel klacht neerleggen bij de politie. Maar ze kunnen zelf niet naar de rechter stappen om hun rechten op te eisen. Geef daarom de minderjarige zelf een rechtstreekse toegang tot de Jeugdrechter.
- Besteed meer aandacht aan seksuele vorming op school. Leer kinderen een taal leren om over hun lichaam te spreken. Leer ze ook wanneer gedrag seksueel overschrijdend is.
- Zorg ervoor dat kinderen ook zelf geweld in zijn diverse vormen leren lezen.

Ondersteun professionals

- Reik professionals een stappenplan aan dat ze helpt om met signalen van geweld tegen kinderen om te gaan.
- Bouw het Vlaams Forum Kindermishandeling uit tot een sterk en maatschappelijk aanwezig forum.
- Leg een verbod op lijfstraffen tegen kinderen op in de wetgeving. Verhoog zo de alertheid van de samenleving en geef een duidelijk maatschappelijk signaal.

Einde bericht

Een interview of informatie?

Met de kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen of de eindredacteur van het dossier Lieven De Rycke, neem contact op met het Kinderrechtencommissariaat 02/552.41.06. of **0473/98.04.09** (Hilde Cnudde, communicatieverantwoordelijke) of 02/552.98.00 (secretariaat)
Hilde.cnudde@vlaamsparlement.be

Het dossier 'geweld gemeld en geteld' is online downloadbaar op 23/09/2011 vanaf 11uur op www.kinderrechten.be

Achtergrond steekproef

1925 kinderen en jongeren in Vlaanderen vulden de vragenlijst in. Het gaat over 337 kinderen (10-12 jaar) en 1588 jongeren (12-18 jaar) verspreid over de verschillende studierichtingen. De kwantitatieve enquête gebeurde in scholen verspreid over heel Vlaanderen met een representatieve steekproef. Van de 1925 bevraagde kinderen en jongeren vulden 680 respondenten (35%) de gezinsvragenlijst in, 824 respondenten (43%) de schoolvragenlijst en 421 respondenten (22%) de vrijetijdsvragenlijst.

Internationale beweging

Het Kinderrechtencommissariaat plaatst zich hiermee in een internationale beweging die aandacht vraagt voor geweld tegen kinderen. Het Comité voor de Rechten van het Kind bracht in maart 2011 een zeer omvattende General comment nr. 13 over geweld tegen kinderen. De Raad van Europa lanceert sensibiliseringscampagnes over geweld tegen kinderen.